

06.11.2018

Dnro 134/61/18

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asia: Hallituksen esitys HE 167/2018 vp eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että laki, jolla mahdollistetaan eräin rajoituksin viranomaisten pääsy pankki- ja maksutilitietoihin, on kauan odotettu edistysaskel vakavan rikollisuuden torjunnassa. Järjestäytynyttä ja vakavaa rikollisuutta ennalta estetään tehokkaimmin ottamalla rikoshyöty pois tekijöiltä tai estämällä varojen käyttö rikolliseen toimintaan. Nykyisin kansallisessa ja rajat ylittävässä rikostorjunnassa yksi merkittävimmistä rikoshyödyn poisottamisen esteistä on tiedon puute siitä, miten varat kulkevat sähköisessä rahoitusjärjestelmässä. Edellä kuvatut tiedonsaannin esteet vaikeuttavat mm. talousrikosten, rahanpesun, terrorismin rahoituksen ja internetissä tehtyjen petosten tutkintaa ja syyttämistä sekä saattavat jopa estää rikoshyödyn poisottamisen.

Hallituksen esityksen mukaan oikeus saada tietoja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä on mm. esitutkintaviranomaisilla, mutta ei syyttäjällä. Esityksen pohjana olevan direktiivin valmistelussa ko. oikeutta esitettiin myös syyttäjille. Valtakunnansyyttäjänviraston tiedossa ei ole, miksi syyttäjät on sittemmin rajattu esitetyn lain soveltamisalasta.

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää rajausta valitettavana. Syyttäjän asema ja tehtävät rikosprosessiketjussa edellyttäisivät, että myös syyttäjällä on tarvittaessa pääsy pankki- ja maksutilitietoihin. Tätä tukee myös se, että syyttäjän toimivaltuudet esitutinnan aikana vastaavat tutkinnanjohtajan toimivaltuuksia. Syyteharkinnan ja pääkäsittelyn aikana syyttäjällä ei kuitenkaan hallituksen esityksen perusteella olisi mahdollisuutta hankkia näytöksi samoja tietoja kuin tutkinnanjohtajalla, jonka itsenäinen toimivalta muutoin päättyy asian siirtymiseen syyttäjälle.

Vakavissa rikosasioissa syyttäjällä on velvollisuus osallistua esitutintaan ja ohjata sitä määräyksin ja neuvoin. Tämä koskee erityisesti esitutinnan kohdentamista sekä tarvittavan näytön hankkimista. Syyttäjällä onkin pidättämiseen oikeutettuna virkamiehenä pakkokeinolain mukaan samat oikeudet käyttää pakkokeinoja kuin tutkinnanjohtajalla.

06.11.2018

Dnro 134/61/18

Syyttäjän syyteharkinnan tulee perustua luotettavaan näyttöön, joka on hankittu siten, että sitä voidaan käyttää oikeudenkäynnissä todisteena. Vakavien rikosten torjunnan tehokkuutta ja asianosaisten oikeusturvaa vahvistaisi se, että syyttäjällä olisi pääsy esitutkinnan lisäksi myös syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin aikana pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmään, josta hän voisi tarkistaa esimerkiksi sen, onko epäiltyjen/vastaaajien mahdollisesti esittämä uusi näyttö luotettavaa.

Erityisen tärkeää olisi, että syyttäjä voisi saada syyteharkinnan ja pääkäsittelyn aikana tietoa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä. Tiedonsaannin mahdollistaisi syyttäjälaitoslain 25 §:n 2 momentti, jonka mukaan syyttäjällä on oikeus saada virkatehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä.

Syyttäjän toimintaa on ajoittain vaikeuttanut myös se, ettei Rahanpesun selvittelykeskus ole voinut luovuttaa syyttäjälle hallussaan olevaa tietoa todisteena käytettäväksi. Tämä epäkohta tulisi korjata Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettavaa lakia muutettaessa. Lain 5 §:än tulisi lisätä selvittelykeskukselle oikeus perustellusta pyynnöstä luovuttaa syyttäjälle laissa tarkoitettuja tietoja esitutkinnan lisäksi myös syyteharkintaa ja pääkäsittelyä varten. Koska syyttäjä viimekädessä ratkaisee sen, mikä näyttö on syytteen nostamisen ja ajamisen kannalta merkittävää, syyttäjällä tulisi vakavissa rikoksissa olla aina pääsy kaikkeen siihen tietoon, mitä esitutkintaviranomaisetkin saavat, myös Rahanpesun selvittelykeskukselta.

Valtakunnansyyttäjä

Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä

Ritva Sahavirta